

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum Deus sit propter seipsum amandus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

tix ab amore sensitivo, & non ad inferen-
dam incompossibilitatem coincidentia.
Sed enim est rationibus, & Aristot & lire-
re, quod benevolentia non exigat condi-
tiones, quas exigit passionis amor: ac p-
hoe illa potest esse si ne isto, cum quo sit,
q- potest concedere.

Lib. 9. Ethic.
cap. 5. to. 5.

q. 23. art. 2.

uolentiam pertinent ergo primus
actus charitatis est benevolentia.
SED CONTRA est, quod Phi-
los. dicit in * codem libro, quod
benevolentia neque est amicitia,
neque est amatio, sed est amicitie
principium: sed charitas est amici-
ta, ut supra dictum * est. ergo be-
nevolentia non est idem quod di-
lectio, quae est charitatis actus.

RESPON. Dicendum, q- bene-
uolentia propriè dicitur actus uolun-
tatis, quo alteri bonum uolum-
inis. Hic autem uoluntatis actus
differt ab actuali amore tam secundum
dicitur, quod coincidit ei dilectione cha-
ritatis, compariendo secum conditionem
amoris, scilicet unionem, quam tecum
dum se non exigit.

Lib. 9. Ethic.
cap. 5. to. 5.

* Secundum in repon-
sione ad primis, quod illa dignitudo, Amor
est uelle bonum alicui, non contrin-
totum, sed principale pertinens ad amo-

rem.

passio, dicit quod benevolentia non habet diffi-
cilem, & appetitum, i. aliquem impetum inclinatio-
nis, sed ex solo iudicio rationis homo uult bonum
alicui. Similiter etiam talis amor est ex quadam con-
suetudine. Benevolentia autem interdum oritur ex
repentino, sicut accidit nobis de pugilibus, qui pu-
gnant, quorum alterius uellemus uincere: sed amor,
qui est in appetitu intellectu, est differt a benevolē-
tia: importat n. quadam unionem secundum affec-
tum amantis ad amatum, in quantum, tamans alicui
mat amatum quodammodo ut unum sibi, uel ad se
pertinens, & sic mouetur in ipsum: sed benevolentia
est simplex actus uoluntatis, quo uolumus alicui bo-
num, etiam non presupposita predicta uione affec-
tus ad ipsum. Sic ergo in dilectione, secundum quod
est actus charitatis, includitur quidem benevolentia:
sed dilectio, sive amor addit unionem affectus. Et propter
hoc Philos. dicit* ibid. quod benevolentia est
principium amicitiae.

Lib. 9. Ethic.
5. parvum an-
te medium,
tom. 5.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Philos.
ibi diffinit amare, non ponens totam rationem ipsius,
sed aliquid ad rationem eius pertinens, in quo
maxima manifestatur dilectionis actus.

AD SECUNDUM dicendum, q- dilectio est actus
uoluntatis in bonū tēdes, sed cū quādā unione ad a-
matū, quā quidem in benevolentia nō importatur.

AD TERTIUM dicendum, quod int̄atum illa, quā
Philosophus ibi ponit, ad amicitiam pertinent, in-
quantum proueniunt ex amore, quem quis habet
ad seipsum, ut ibidem dicitur, ut scilicet hec omnia
aliquis erga amicū agat sicut ad seipsum, quod per-
nit ad prædictam unionem affectus.

ARTICVLVS III.

Vtrum Deus sit propter seipsum ex charitate
diligendus.

4. diff. 2. o. 2.
2. o. 1. ad
2. Et opus.
61. ca. 7.8.9.
&c. 14.

* Homil. 11.
in Enarr. in
principi.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur, quod
Deus non pp seipsum, sed propter aliud diliga-
tur ex charitate. Dicit n. * Greg. in quadam hom. Ex

F his, quā nouit animus, dicit incognita-
cant autem incognita, intelligibilia, &
ta autem sensibilia. ergo Deus est proper-
gandus.

* Præterea. Amor sequitur cognitionem
per aliud cognoscitur, secundum illud Ioh. 4. Iam non
est aliiquid adiipicere a Deo, timor autem
quid, quod a Deo infligi potest. ergo unde
Deus propter aliud bonum spectat, &
aliud malum timet, non stramandus, non
est amandus propter seipsum.

SED CONTRA est, q- sicut Aug. dicit in
Matth. 1. Timor etiam charitatem intro-
ducit. t̄ dicit super primam Cano, loc. cit. q-
Et at aliiquid adiipicere a Deo, timor autem
quid, quod a Deo infligi potest. ergo unde
Deus propter aliud bonum spectat, &
aliud malum timet, non stramandus, non
est amandus propter seipsum.

SED CONTRA est, q- sicut Aug. dicit in
christ. Fru est amore inherere aliqui proprie-
ties Deo fruendum est, vt in codem libro
go Deus diligendus est propter seipsum.

RESPON. Dicendum, quod propter
habituidinem alicuius cœla. Et autem que
genus cause, scilicet finalis, formalis, effi-
materialis, ad quam reducitur etiam re-
spostio, & que non est causa simpliciter
quid. Et secundum hæc quatuor genera
dicitur aliiquid propter alterum diligendu-
m quidem genus causa finalis, facta
medicinam propter finalitatem. Secundum
nus causæ formalis, sicut diligimus homi-
pter uirtutem, quia scilicet uirtute formis-
sus, & per consequens diligimus. Secundum
causam efficientem, sicut diligimus alio-
rum sunt filii talis patris. Secundum au-
tionem, que reducitur ad genus causa
dicimur aliiquid diligere propter quod
nisi ad eius dilectionem, pura, propter
alia suscepta: quamus postquam iam ar-
mus, non propter illa beneficia amemus,
sed propter eius uirtutem. Primum ergo tri-
Deum non diligimus propter alium, sed
ipsum. Non enim ordinatur ad aliud fieri,
sed ipse est finis ultimus omnium. Neque
formatur aliquo alio ad hoc, quod fit
ius substantia est eius bonitas, secundum
plariter omnia bona sunt. Neque item
bonitas inest, sed ab ipso omnibus alio-
modo potest diligi propter aliud quin effi-
cibus aliis disponimur ad hoc, quod fit
etio proficiamus, puta, per beneficia
pta, uel per præmia separata, uel per pe-
cipuum uitare intendimus.

AD PRIMUM ergo dicendum, que
anima nouit, dicit incognitam
cognita sint ratio diligendi, ipsa inco-
gnitam, & finalis, uel efficientia
cause formalis, & finalis, uel efficientia
hoc homo disponit ut adamandum in-
cognitam.

AD SECUNDUM dicendum, que
Dei acquiritur quidem per alia: sed poterit
cognoscitur, non per alia cognoscitur, sed
sum, secundum illud Ioh. 4. Iam non
loquela credimus. Ipse enim audiuimus
quia hic est uerè saluator mundi.

AD TERTIUM dicendum, quod per
ducent ad charitatem per modum dis-
iudicium, ut supra dictis patet.

QVAEST. XXVII.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Deus in hac uita posse immediate amari.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur qd Deus in hac uita non possit immediate amari. In cognita enim amari non possunt, ut Aug. dicit 10. de Trinit. sed Deum non cognoscimus immediate in hac uita, quia uidemus nunc per speculum in enigmate, vt dicitur i. ad Cor. i.: ergo neq; etiam eum immediate amamus. ¶ 2 Prat. Qui non potest quod minus est, non potest quod maius est; sed maius est amare Deum, quam cognoscere ipsum. Qui n. adhuc Deo peramorem, unus spiritus cum illo est, ut dicitur i. ad Cor. 6. sed homo nō potest Deum cognoscere immediate ergo multò minus amare. ¶ 3 Prat. Homo a Deo distinguitur per peccatum, secundum illud Isa. 59. Peccata nostra diuini seruit inter nos & Deum uelut: sed peccatum magis est suo luctu, quam in intellectu, ergo minus potest homo Deum diligere immediate, quam Deum imme diate cognoscere.

SED CONTRA est, quod cognitione Dei, quia est medita, dicitur enigmatica, & evanescit in patria, ut patet i. ad Cor. 13. sed caritas uiae non evanescit, ubi id dicuntur. ergo caritas uiae immediate Deo adhuc.

RESON. Dicendum, quod sicut supra* dictum est actus cognitionis virtutis perficitur per hoc, qd cognitum est in cognoscente: actus autem appetitus virtutis perficitur per hoc, quod appetitus inclinat ad rem ipsam. Et ideo oportet, quod motus appetitus uirtutis sit in re secundum cognitionem ipsarum: actus autem cognitionis uirtutis est secundum modum cognoscens. Est autem ipse ordo rerum secundū sc̄ p. Deus est pp. scriptum cognoscibilis, & diligibilis, ut pote essentia ueritas, & bonitas, per quam alia & cognoscuntur, & amantur. Sed quo ad nos, quia nostra cognitione a se omnia habet, prius sunt cognoscibilia, que sunt sensu propinquiora & ulterius, terminus cognitionis est in eo, quod est maximè a sensu remoti. Secundum hoc ergo dicendum est, quod dilectio, que est appetitus uirtutis actus, etiam in statu uiae tendit in Deum primò, & ex ipso derivatur ad alia: secundum hoc caritas Deū immediate diligit: alia uero, Deo mediante. In cognitione uero est econuerso, quia fieri per alia Deum cognoscimus, sicut causam per effectus, vel per modum eminentiæ, aut negationis, ut patet per Dion. in lib. de* diu. nom.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quamvis cognitione non possint amari, tamen nō oportet, quod si idem ordo cognitionis & dilectionis nā dilectio est cognitionis terminus. Et ideo ubi definit cognitione, scilicet in ipsa re, quae per aliam cognoscitur, ibi statim dilectio incipere potest.

AD SECUNDVM dicendum, qd quia dilectio Dei est maius aliquid, quā eius cognitione, maximè secundū statim dilectio incipere potest.

ARTIC. IIII. V. ET VI.

74

turis incipiens, tendit in Deum, & dilectio a Deo cipiens sicut ab ultimo fine, ad creaturas derivatur.

AD TERTIVM dicendum, quod per charitatem tollitur aueratio a Deo, quae est per peccatum, nō autem per solam cognitionem: & ideo caritas est, quae diligendo, animam immediate Deo coniungit spiritali unito unionis.

ARTICVLVS V.

Vtrum Deus possit totaliter amari.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod Deus nō potest totaliter amari. Amor enim fequitur cognitionem: sed Deus nō potest totaliter a nobis cognosci, quia hoc est eum corpore hedere. ergo nō potest a nobis totaliter amari.

¶ 2 Prat. Amor est unio qdām, ut patet per Dion. 4. cap. *de diu. nom. sed cor hominis non potest totaliter Deo uniri: quia Deus ē maior corde nostro. ut dicitur i. Ioan. 3. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 3 Prat. Deus seipsum totaliter amat. si ergo ab aliquo alio totaliter amatur, aliquis alius diligit Deum tantum quantum ipse se diligit: hoc autem est inconueniens. ergo Deus non potest totaliter diligi ab aliqua creatura.

SED CONTRA est, quod dicitur Deut. 6. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo.

RE S P O N S U M. Dicendum, quod cum dilectio intellegatur quasi medium inter amatum, & amatum, cum queritur, an Deus possit totaliter diligi, impliciter potest intelligi. Vno modo, ut modus totalitatis referatur ad rem dilectam: & sic Deus est totaliter diligēsus, quia totum quod ad Deum pertinet, homo diligēt. Alio modo, potest intelligi ita, quod totalitas referatur ad diligēt: & sic etiam Deus totaliter diligēt debet, quia ex toto posse suo homo dēt diligēt Deum, & quicquid habet, ad Dei amorē ordinare, secundum illud Deut. 6. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Tertio modo potest intelligi secundum comparationem diligētis ad rē dilectam, ut scilicet modus diligētis adaequat modum rei dilectæ: & hoc non potest esse. Cū enim enumquodque intantum diligibile sit, inquantum est bonum, Deus, cuius bonitas est infinita, est infinita diligibilis. Nulla autem creatura potest Deum infinitē diligere, quia omnis uirtus creaturæ sive naturalis, sive infusa, est finita: & per hoc patet responsio ad obiecta. Nam primæ tres obiectiones procedunt secundum hunc tertium sensum: ultima autem rō procedit in sensu secundo.

Super quælibet vigeſimoprima articulum quintum.

IN art. 5 aduerte, qd quod hoc communis est enarrati⁹, & charitati patrī: quia est de amarī ex charitate absolute. Et opere non oportet discere, quoniam ex parte diligēt Deus totaliter diligēt: quia ea. in partē hic non fit, sufficiat qd fiat in partē.

¶ 2. in partē hīc non fit, sufficiat qd fiat in partē.

¶ 3. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 4. in partē hīc non fit, sufficiat qd fiat in partē.

¶ 5. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 6. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 7. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 8. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 9. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 10. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 11. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 12. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 13. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 14. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 15. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 16. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 17. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 18. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 19. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 20. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 21. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 22. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 23. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 24. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 25. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 26. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 27. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 28. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 29. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 30. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 31. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 32. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 33. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 34. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 35. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 36. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 37. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 38. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 39. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 40. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 41. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 42. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 43. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 44. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 45. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 46. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 47. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 48. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 49. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 50. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 51. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 52. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 53. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 54. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 55. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 56. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 57. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 58. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 59. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 60. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 61. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 62. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 63. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 64. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 65. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 66. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 67. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 68. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 69. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 70. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 71. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 72. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 73. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 74. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 75. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 76. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 77. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 78. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 79. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 80. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 81. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 82. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 83. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 84. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 85. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 86. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 87. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 88. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 89. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 90. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 91. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 92. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 93. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 94. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 95. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 96. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 97. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 98. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 99. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 100. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 101. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 102. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 103. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 104. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 105. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 106. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 107. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 108. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 109. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 110. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 111. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 112. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 113. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 114. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 115. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 116. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 117. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 118. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 119. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 120. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 121. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 122. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 123. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 124. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 125. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 126. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 127. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 128. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 129. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 130. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 131. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 132. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 133. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 134. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 135. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 136. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 137. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 138. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 139. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 140. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 141. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 142. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 143. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 144. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 145. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 146. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 147. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 148. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 149. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 150. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 151. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 152. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 153. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 154. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 155. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 156. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 157. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 158. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 159. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 160. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 161. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 162. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 163. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 164. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 165. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 166. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 167. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 168. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 169. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 170. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 171. ergo Deus non potest totaliter amari.

¶ 172. ergo Deus non potest totaliter amari.